

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Статья посвящена изучению особенностей развития коммуникативной компетенции студентов ВУЗов. Во время прохождения учебной практики работа студентов с опорными материалами включает 6 этапов, что позволяет решить поставленные учебные и воспитательные задачи

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, учебная практика, опорные материалы.

The article deals with the research of communicative competence development peculiarities of the students of higher educational establishments. The paper describes 6 stages of training activity of the students based on the support materials as a means of educational and pedagogic purposes of training practice reaching.

Key words: communicative competence, training practice, support materials.

Розвиток навичок усної комунікації має непересічне значення у процесі навчання іноземній мові, а завдяки концентрації уваги студентів на навчальному матеріалі, що забезпечується під час навчально-лінгвістичної практики, створюються сприятливі умови для розширення системи знань та навичок. У зв'язку із актуалізацією зазначених навичок для тих, хто навчається, необхідним постає вдосконалення лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної складової комунікативної компетенції, що ґрунтується на практичних потребах використання знань з іноземної мови та специфіці усного спілкування, яке передбачає обмін інформацією в інтерактивному режимі.

Питання вдосконалення комунікативної компетенції досліджується у роботах таких вчених, як: В.П. Барковський, Н.М. Черненко, Г.І. М'ясоїд, О.О. Гаврилюк (формування професійної комунікативної культури); Т.І. Гончар, С.А. Омельчук, Н.В. Притулик, А.Ф. Курінна, Ю.П. Федоренко (формування комунікативної культури учнів середньої школи); Т.В. Симоненко, Д.М. Годлевська (формування професійної комунікативної компетентності студентів ВНЗ); О.В. Уваркіна, В.А. Кручек (формування комунікативної культури студентів ВНЗ у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін); Л.О. Сікорська, Л.В. Шевченко, С.І. Волкова (формування іноземної комунікативної культури студентів ВНЗ).

Організаційно-методичні засади та педагогічні умови організації практики у закладах освіти різних рівнів розглянуто у працях Т.І. Попової, І.М. Боднарук, М.І. Пальчук, О.М. Лук'яненко, Л.І. Кацової, Н.В. Казакової.

Проте проблема формування та розвитку іноземної комунікативної компетенції в умовах літньої лінгвістичної практики студентів нефілологічних спеціальностей ВНЗ є на даному етапі відкритою.

У зв'язку із вивченням результатів вищезгаданих досліджень вважаємо за необхідне визначити таку мету статті – схарактеризувати особливості

роботи студентів економічного профілю із навчальним матеріалом під час проходження навчальної лінгвістичної практики. Запропоновану мету дослідження конкретизують наступні завдання:

1. Визначення головних етапів опрацювання навчального матеріалу під час практики;
2. Розкриття мети та особливостей навчальної діяльності студента на кожному з визначених етапів;
3. З'ясування виховного значення запропонованої системи організації роботи студентів.

В умовах проведення навчально-лінгвістичної практики провідна увага приділяється закріпленню та вдосконаленню відповідних навичок студентів та узагальненню наявних знань, що формують комунікативну компетенцію.

Слід зазначити, що на хід та результати навчально-лінгвістичної практики можуть впливати наступні психолого-педагогічні передумови її проведення:

1. Практика проводиться для студентів другого курсу економічного профілю;
2. Літня практика завершує курс підготовки з іноземної мови (узагальнює знання з дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (1 курс), «Ділова іноземна мова» (2 курс));
3. Студенти вже прослухали курси, пов'язані із професійною та загальною гуманітарною підготовкою (соціологія, психологія, українська мова, культурологія, філософія та ін.).

Тому на період проходження практики студенти володіють значним об'ємом знань з гуманітарних дисциплін, що створює сприятливі умови для розвитку та вдосконалення усіх складових комунікативної компетенції.

Для підвищення ефективності роботи студентів навчальна діяльність планується як робота у парах та малих групах (до 4 студентів). Відповідно до особливостей зазначених видів роботи коригується зміст завдань та організація процесу їх виконання.

Нами визначено шість етапів опрацювання студентами навчального матеріалу:

1. Знайомство з опорними матеріалами;
2. Актуалізація знань;
3. Структурування знань з урахуванням нових асоціативних зв'язків;
4. З'ясування ставлення членів групи до певних елементів знань;
5. Застосування у проблемній ситуації;
6. Аналіз результатів використання.

Серед використовуваних на етапі знайомства опорних матеріалів слід назвати наступні:

- а) тексти;
- б) схеми, таблиці;

- в) ілюстрації (малюнки, репродукції);
- г) презентації, створені засобами комп'ютерної техніки;
- д) записи усного мовлення;
- е) відеозаписи.

Знайомство з опорними матеріалами має на меті включення студентів до навчальної діяльності, підготовку їх до більш детального опрацювання пропонованого матеріалу. В умовах організації спілкування у парах та малих групах опори є основою для подальшої комунікації іноземною (англійською) мовою у межах групи, бо сприяють об'єднанню учасників комунікації.

На основі результатів практичного застосування пропонованої методики у процесі проведення практики можна визначити характеристики опорних матеріалів, використання яких забезпечує організацію найбільш продуктивної роботи студентів. Матеріали, з якими працюватимуть студенти, мають відповідати наступним вимогам:

1. Зв'язок із відповідною галуззю знань;
2. Деталізація окремих елементів, фактів загальної системи знань;
3. Забезпечення можливості виникнення асоціацій різних типів;
4. Привернення уваги студентів та викликання інтересу;
5. Зрозумілість;
6. Неоднозначність, надання студентам можливості додумувати незрозумілі та пропущені елементи чи невизначені деталі.

Відповідно до особливостей запропонованої опори формулюється завдання для групи, а згодом у процесі роботи формується і спільна точка зору членів групи та відбувається пошук розв'язань визначених завдань.

Проте опорний матеріал може бути фактором, що порушує єдність групи, бо передбачає індивідуальне сприйняття кожним з членів групи даних про явища. Особливості сприйняття студентів, що входять до певних груп, можуть накладатися, але можуть і доповнювати одне одного, що сприяє більш ефективній роботі над виконанням завдань.

Тому важливим є забезпечення студентів різнорідними опорами (зоровими, слуховими), які визначатиме певний розподіл сприйняття змістів між членами групи і залучення до роботи усіх студентів, зокрема тих, що мають особливості способів сприйняття знань. Запропонований підхід передбачає цілісне сприйняття необхідних змістів не окремою особою, а усією групою.

Етап знайомства з опорними матеріалами є підготовчим для наступного етапу – актуалізації знань. У процесі роботи із опорними матеріалами студенти поступово відновлюють у пам'яті вивчені раніше елементи та встановлюють нові асоціативні зв'язки між засвоєними змістами та елементами індивідуального досвіду.

У зв'язку із поновленням наявних змістів відбувається перегрупування та реструктурування засвоєних раніше елементів, студенти поступово

переходять до третього етапу роботи із навчальним матеріалом. Із ускладненням та кількісними змінами у структурі знань виникає потреба у їх адекватному впорядкуванні. У короткотривалій пам'яті з'являються та накопичуються нові й відновлені з довготривалої пам'яті деталі, факти, теоретичні уточнення та доповнення, пов'язані із різноманітними асоціативними компонентами понять про явища дійсності, що сприяє більш ефективному запам'ятовуванню навчального матеріалу та виробленню навичок оперування системою змістів, яка стосується певної галузі знань.

На четвертому етапі студентам пропонується робота у малих групах, тому передбачається обмін інформацією серед членів групи. Цей процес забезпечує взаємодоповнення структури знань окремих студентів та створення колективної системи навчальних змістів. Вправи, які пропонують проведення опитувань англійською мовою та узагальнення їх результатів у вигляді таблиць та схем, мають на меті вироблення навичок командної роботи. Зіставлення точок зору окремих студентів та інших членів групи й презентація результатів міні-досліджень створює додаткові можливості для актуалізації та осмислення опрацьовуваних матеріалів та передбачає застосування особистісно-діяльнісного підходу, який в умовах професійної підготовки, на думку В.Г. Бурми, визначається як багатомірна, багатоаспектна, багаторівнева ступінчата відкрита структура, що відображає змістовну та процесуальну повноту професійної підготовки студентів, спрямована на розвиток та саморозвиток дитини як автора своєї діяльності [1, с. 56].

Зазначена структура діяльності сприяє систематизації основних елементів навчальних змістів та спрямовує тих, хто навчається, на необхідність урахування різноманітних поглядів на одне і те ж питання. Слід зазначити, що засоби комунікації, використовувані окремими членами групи, є неоднаковими, і особа, що проводить опитування, має можливість порівнювати не лише зміст ставлення опитуваних до певного питання, а й особливості індивідуальних засобів вираження думок у процесі комунікації. Опитування не передбачає безпосередньої дискусії між членами робочої групи, проте включає в себе окремі її елементи в імпліцитній формі, оскільки має на меті зіставлення. Знайомлячись із думками колег-респондентів, опитувач сприймає відповідні ідеї, погоджуючись із ними чи заперечуючи їх, що стимулює пошук найбільш відповідного погляду на певне питання.

Інформацію про опитування зручно оформляти у вигляді картки опитування, яку можна розглянути за допомогою таблиці 1.

Наявність даних відповідного типу та опор на фактичний матеріал у поєднанні із узагальненим поглядом групи на систему знань створює можливість вирішення групою проблемних завдань. Таким чином, на п'ятому етапі опрацювання навчального матеріалу створюються умови для формулювання та вирішення творчих завдань проблемного характеру. Перед членами групи

ставиться спільна мета, якої необхідно досягти, вирішивши конкретні завдання, що передбачає участь у роботі всіх членів групи.

Таблиця 1. Картка опитування респондента

№з/п	Зміст запитання	Можлива відповідь
1.	Ім'я респондента	Іван.
2.	Тип опорного матеріалу	Репродукція.
3.	Питання до респондента	Чи подобається Вам людина, чий портрет було запропоновано? Чим саме?
4.	Відповідь респондента	Так, вона красива.
5.	Моя відповідь	Так, але ця людина хитра.
6.	Спільне	Позитивне ставлення.
7.	Відмінне	Характеристики: красива-хитра.

Слід підкреслити, що на попередніх етапах опрацювання навчального матеріалу певним чином визначаються ролі окремих учасників у групі. Тому під час визначення мети та завдань викладач може опиратися на якості та можливості окремих особистостей.

Під час вибору завдань для окремих груп визначальними факторами можуть бути наступні:

- загальний рівень складності;
- можливість розподілу об'єму роботи серед виконавців;
- рівень організованості та взаєморозуміння групи;
- отримані раніше опорні матеріали;
- висновки групи стосовно роботи з опорними матеріалами;
- узагальнені результати діяльності групи на попередніх етапах виконання завдань.

Слід зазначити, що не всі мікрогрупи, утворені серед студентів, що входять до однієї академгрупи, є ідентичними за потенціалом вирішення навчальних практичних завдань, тому не слід залишати їх повністю без допомоги викладача. Підтримка студентів з боку викладача може здійснюватися різними шляхами, як-от:

- допоміжні питання;
- привертання уваги до важливих елементів;
- пряма підказка, що пов'язана із шляхами вирішення завдань;
- корекція знань;
- корекція процесу аналізу отриманої студентами системи змістів;
- корекція вихідних даних;
- конкретизація завдань;
- допомога у підбитті підсумків діяльності;
- допомога у виборі більш вдалого з наявних варіантів.

Етап аналізу результатів роботи з опорами сприяє усвідомленню теми, хто навчається, наступних навчальних проблем:

1. Ступінь важливості опорних матеріалів різних типів для процесу актуалізації знань і навичок у зв'язку із окремою особистістю та групою людей;
2. Можливість та продуктивність використання різноманітних опор, що розглядаються, у певних ситуаціях майбутньої професійної діяльності (під час проведення нарад, презентацій, тренінгів, семінарів, тощо).

З метою полегшення процесу обробки отриманих результатів та акцентування уваги студентів доцільним є використання розробленої нами порівняльної таблиці 2.

Таблиця 2. Порівняння отриманих результатів

№ з/п	Опис елементів порівняння	Опора 1	Опора 2	Опора 3
1.	Назва використаного опорного матеріалу	текст	схема	відеозапис
2.	Характеристика опорних матеріалів членами групи	цікавий складний цікавий	незвичайна логічна незрозуміла	незрозумілий нецікавий нудний
3.	Характеристики опорних матеріалів, що збігаються	цікавий	--	--
4.	Кількість членів групи, що вважають опорний матеріал важливим	3	2	0
5.	Використання під час вирішення завдання	джерело інформації	основа для власної схеми	джерело інформації
6.	Можливі варіанти використання у професійному спілкуванні	під час проведення тренінгів	проведення тренінгів, нарад, презентацій	не слід використовувати

Таким чином, підбиваючи підсумки, слід зазначити, що опрацювання матеріалів включає шість етапів (знайомство з опорними матеріалами, актуалізація знань, структурування знань з урахуванням нових асоціативних зв'язків, з'ясування ставлення членів групи до певних елементів знань, застосування у проблемній ситуації, аналіз результатів використання), кожен з яких характеризується визначеною метою та завданнями та передбачає включення кожного з учасників групи до спілкування іноземною мовою. Зокрема етапи 1-4 мають переважно пропедевтичне спрямування та мають на меті поступове налаштування тих, хто навчається, на вирішення проблемних завдань, пов'язаних із окремими елементами їх майбутньої професійної діяльності, що сприяє підвищенню рівня професійної адаптації майбутніх фахі-

вців-економістів, яка, на думку російського дослідника П.Г.Кравцова, «характеризується додатковим засвоєнням професійних можливостей (знань та навичок), а також формуванням професійно значущих якостей особистості, позитивного ставлення до своєї роботи» [2, с. 4].

В умовах проведення літньої навчальної лінгвістичної практики студентів 2 курсу організована робота з навчальним матеріалом у малих групах створює умови для розвитку лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної складової професійної іншомовної комунікативної компетенції, що дозволяє наблизити майбутніх фахівців-економістів до реальних ситуацій професійної діяльності.

Література

1. Бурма Г.В. Особистісно-діяльнісний підхід як умова розвитку та саморозвитку студентів у процесі професійної підготовки у ВНЗ / Г. В. Бурма // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – №2. – Бердянськ: БДПУ, 2004. – 202 с.
2. Кравцов П.Г. Дидактические условия формирования профессиональных компетенций в системе функционально ориентированной подготовки специалистов / П. Г. Кравцов // Вестник ОГУ. – №6. – 2005. – С. 4–10.

О.Ю. Ніфатова

ВИВЧЕННЯ КОЛОРИСТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРОДАВНЬОГО ЄГИПТУ УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ АНОТАЦІЇ

Ніфатова О.Ю. у статті «Вивчення колористичної культури Стародавнього Єгипту учнями початкової школи» розкриває сутнісні аспекти використання цікавих фактів про колористичну культуру Стародавнього Єгипту на уроках образотворчого мистецтва, методiku вивчення цієї культури у початковій школі.

Ніфатова О.Ю. в статтє «Изучение колористической культуры Древнего Египта учениками начальной школы» раскрывает существенные аспекты использования интересных фактов о колористической культуре Древнего Египта на уроках изобразительного искусства, методiku изучения этой культуры в начальной школе.

Nifatova O.Y. in the article «Study of coloristical culture of Ancient Egypt of pupils at secondary school» gives her point of view about the substantial aspects of use the interesting facts about the coloristical culture of Ancient Egypt on the lessons of fine art, method of study of this culture at secondary school.

Ключові слова: колористична культура, Стародавній Єгипет, підмайстер'я, семантика, символіка.

Як зазначено в Законі України “Про освіту” [1, 54], метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості. Всебічний розвиток передбачає і розвиток загальної та професійної культури особистості. З огляду на це знання про світову і вітчизняну культуру світу постають як необхідна і важлива складова загальної культури особистості і як основа для розвитку її нових рівнів.

Вивчення світової та вітчизняної художньої культури в загальноосвітніх навчальних закладах являє цілеспрямований безперервний процес, метою якого є особистісний художньо-естетичний розвиток учнів, формування в них світоглядних орієнтацій у сфері художньої культури, виховання потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні. Завдяки цьому у дітей формується внутрішній світ прекрасного, естетичне ставлення до дійсності, любов та повага до культурної спадщини світу.

Актуальність проблеми підвищення рівня художньої культури дітей підтверджується запровадженням практики вивчення художньої культури країн світу у загальноосвітній школі. Створені Л. Масол та Н. Миропольською програми та навчальні посібники для вивчення художньої культури світу у 1 – 11 класі та у 9 – 11 класі допомагають краще усвідомити емоційно – естетичний досвід учнів, сформувати у них культуру почуттів, особистісне ставлення до культурно – мистецьких надбань інших народів [2, 79].

Естетизація процесу вивчення культури через розгляд колірних якостей її різноманітних артефактів сприяє емоційному збагаченню змісту цього навчання і підсилює виховний ефект. Зокрема, використовуючи інформацію про колористичну культуру Стародавнього Єгипту, можна сформувати в учнів культуру використання кольору, поняття про символіку кольору і уявлення про його застосування у побуті давніх єгиптян та у інших сферах їх життєдіяльності; розвинути здатність керуватися набутими знаннями та вміннями у самостійній творчій діяльності, розуміти власну причетність до традицій національної культури тощо. Тому використання інформації про колористичні особливості культури Стародавнього Єгипту актуальне не лише під час вивчення історії художньої культури, але і для практики вчителя образотворчого мистецтва: адже програми з образотворчого мистецтва так чи інакше передбачають вивчення мистецтвознавчих аспектів, які обов’язково стикаються з колористичними. Мистецтво Стародавнього Єгипту – одна з перших сторінок історії світового мистецтва і історії колористичної культури. До того ж, вивчення колористичної культури саме на уроках образотворчого мистецтва надає додаткові можливості емоційно збагаченого діяльного закріплення отриманих колористичних знань під час художньо-творчої реалізації, а для активізації художньої творчості дітей відкриває нові приклади образного осмислення світу.

Попри достатнє насичення сучасного книжкового ринку прекрасно ілюстрованими єгиптологічними виданнями, їх коштовність та заборона на

використання поданої у них інформації без згоди автора значно звужують поле її застосування у практиці шкільного вчителя. Звичайно, певною мірою можуть бути використані ресурси Internet, однак вони теж поки що не загальнодоступні, та й не завжди можуть задовольнити потреби вчителя. Це спричиняє необхідність розробки спеціально спрямованих на умови практики загальноосвітніх шкіл посібників, методичних рекомендацій, розробок уроків тощо.

Це зумовило вибір теми статті «Вивчення колористичної культури Стародавнього Єгипту учнями початкової школи».

Об'єктом дослідження є процес вивчення колористичної культури Стародавнього Єгипту на уроках образотворчого мистецтва у початковій школі.

Предметом є методика вивчення колористичної культури Стародавнього Єгипту учнями початкової школи.

Надзвичайну роль в образотворчому мистецтві відіграє колір, який може виступати і збудником образного мислення, і засобом зображення різноманітних образів. У свою чергу образність є однією із якостей дитячого сприймання.

Використання інформації про колористичну культуру різних народів на уроках образотворчого мистецтва є доцільним, оскільки у дітей виникає зацікавленість і стимулюється їх власна образотворча діяльність, розширюються їх уявлення про різноманітні засоби відображення уявних образів тощо.

Образність дитячого сприймання сприяє доцільності використання цікавих фактів про колористичну культуру стародавнього світу, яка завдяки віддаленості у часі та відмінностями від сучасності вражає своєю загадковістю, таємничістю і казковістю, що так зачаровує дітей. Інформація про колористичні артефакти давніх часів крім того, що розширює кругозір дітей і розвиває їх мислення, активізує здатність до творчості.

Одним з найцікавіших і екзотичних феноменів стародавнього світу є колористична культура Стародавнього Єгипту, яка набула надзвичайно високого рівня розвитку і проявилася у різноманітних сферах життєдіяльності давніх єгиптян [4, 123]. Доступне джерело інформації, яке б у систематизованому і цілісному вигляді представляло колористичні артефакти відсутнє. Звичайно, це і зумовлює недостатність використання методичного забезпечення.

Малювання посідає важливе місце у житті дітей. Образотворче мистецтво у молодшому шкільному віці не є діяльністю лише для обдарованих – це улюблене і захоплююче заняття всіх дітей. Малюванням діти задовольняють потребу в художньому відображенні того, що їх оточує, за допомогою малюнка дитина виражає свої знання та уявлення про речі і людей. Художньою творчістю дитина відкриває для себе щось нове, а для навколишніх – щось нове про себе.

Важливим і для дітей, і для дорослих є й те, що малювання залишає продукт, малюнок, який можна зберігати, вивчати, експонувати, як свідчення талановитості маленького художника.

Для того, щоб з'ясувати ефективність засвоєння інформації про колористичну культуру Стародавнього Єгипту учнями початкових класів, було проведено педагогічний експеримент на базі школи – гімназії № 31 м. Полтави у першому класі. Інформація інтегрувалася у навчальний зміст уроків образотворчого мистецтва у вигляді нестандартних (нетрадиційних) уроків. Тематика проведених уроків була такою: “В гостях у Птахотепа”, “В гостях у жука Скарабея”, “На гостини до богів: богиня Хатор”, “В гостях у Хнумхотепа”, “Завітавши на гостини до фараона” та ін.

Через тяжіння учнів молодшого шкільного віку до ігрової діяльності як до природного творчого прояву гра посідає провідне місце при формуванні спрямованого творчого фантазування. Тому це і зумовило вибір таких форм як інсценування, ігри драматизації, сценічні етюди, імітаційні ігри та вправи. Використання елементів пантоміми і театралізації вносить у заняття моменти цікавості, сприяє усвідомленню зображувального образу. Уроки образотворчого мистецтва на тему колористичної культури Давнього Єгипту не стали винятком, а допомогли краще зрозуміти світ мистецтва, культуру Стародавнього Єгипту.

Під час підготовки уроків такого типу було враховано:

1. Вікові особливості учнів та провідний вид діяльності у цьому віці;
2. Зміст навчальної програми з образотворчого мистецтва;
3. Час проведення уроків образотворчого мистецтва.
4. Загальну підготовку учнів.

Під час проведення циклу уроків “Колористична культура Давнього Єгипту” застосовувалася педагогічна технологія “підмайстер’я”, яка дає можливість розглядати педагогічний процес не як вплив, а як взаємодію дорослого та дитини в єдиному творчому процесі, забезпечує перехід педагога з позиції повчання на позицію співробітництва, співтворчості.

Необхідно також надавати допомогу у вигляді педагогічної підтримки. Адже в цей час відбувається адаптація першокласників до шкільного життя. І саме уроки образотворчого мистецтва не є виключенням. І в той час, коли на уроках образотворчого мистецтва учні знайомляться з колористичною культурою Стародавнього Єгипту також необхідна ця підтримка.

Сприймання нової інформації на уроках вимагає творчого підходу до проведення таких уроків, підготовки у написанні конспектів уроків образотворчого мистецтва з колористичної культури Стародавнього Єгипту, врахування психологічних і вікових особливостей учнів початкових класів і навчальних завдань відповідно діючої програми.

Основна мета навчання образотворчого мистецтва в школі – це формування внутрішнього світу особистості, навчити учнів відчувати і передава-

ти красу реального світу, його невичерпність і неповторність, а також красу створену руками людини – митця; також естетичний, художній та інтелектуальний, політехнічний розвиток учнів, що забезпечує різнобічну підготовку їх до життя і творчої праці.

Саме уроки з ознайомлення учнів початкових класів з колористичною культурою Стародавнього Єгипту покликані формувати в них естетичне відношення до навколишньої дійсності, а також уявлення про колір, як основний засіб вираження живопису і як символічне вираження значень предметів у різних сферах життєдіяльності людини і явищ природи на прикладі колористичної культури Стародавнього Єгипту; ознайомити учнів з культурою давніх єгиптян, звичаями та традиціями, природними умовами країни тощо; вдосконалювати вміння працювати з художніми матеріалами; виховувати пізнавальний інтерес до художньої творчості давніх єгиптян.

На цій основі відбувається формування морально – естетичного ідеалу особистості учнів початкових класів, розвиток образного сприймання, просторових уявлень, фантазії, що сприяє досягненню гармонійного розвитку.

Література

1. Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. – К.: Міносвіти України, 1994. – Вип. 1. – 336 с.
2. Масол Л. М., Миропольська Н. Художня культура України та світу. Програма для класів гуманітарного профілю загальноосвітніх навчальних закладів // Гуманітарні науки. – 2002. – №1. – С. 71 – 79.
3. Матье М. Э. Избранные труды по мифологии и идеологии Древнего Египта. – М., 1996.

Т.А. Радченко

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВИЩОЇ ШКОЛИ ШВЕЙЦАРІЇ

У статті йдеться про університетський сектор системи вищої освіти Швейцарії. Автором розглянуто специфіку управління швейцарською вищою школою, охарактеризовано окремі компоненти цієї структури. Акцентовано увагу на принцип тісного співробітництва між Конфедерацією і кантонами і розподіл повноважень.

Ключові слова: система вищої освіти; організація управління; університет; Конфедерація; кантон.

The article deals with the university type of the system of higher education in Switzerland. Peculiarity of management of Swiss higher school is analysed, different components of this structure are defined. The emphasis is put on the princi-

ple of close cooperation between the Confederation and the cantons as well as the distribution of powers.

Key words: the system of higher education; organization of management; university; the Confederation; canton.

Під впливом соціально-економічних змін система вищої освіти в Україні здійснює пошук шляхів її реформування з урахуванням світових тенденцій. У цьому контексті становить інтерес використання цінного зарубіжного досвіду у галузі освіти, що сприятиме успішному входженню України в світовий освітній простір.

У кожній країні освіта та її організація мають свої особливості. Але, на нашу думку, серед розмаїття систем освіти розвинутих європейських країн особливої уваги заслуговує система освіти Швейцарії.

Швейцарія, або Швейцарська Конфедерація, – одна з найдемократичніших у світі республік. Вона знаходиться у самому центрі Європи і поділяє кордони з Францією, Німеччиною, Австрією, Князівством Ліхтенштейн та Італією. Отже, історично ця країна стала місцем злиття трьох великих культурних і мовних традицій – німецької, французької та італійської. Німецькою мовою розмовляють 2/3 населення країни, французькою – близько 1/5, італійською – 8%. Усі три мови, а також ретороманська, якою розмовляє лише 1% населення, є офіційними мовами Швейцарії.

Політично і адміністративно країна поділяється на три рівні: Конфедерація з центральними органами, 26 кантонів та більше трьох тисяч комун. Конституція Швейцарії 1848 року визначила центральну владу уряду при відносному суверенітеті кантонів. Кожен кантон має свій уряд і парламент і вирішує внутрішні питання майже автономно. Дві статті швейцарської Конституції присвячені питанням освіти: одна – освіті у публічних закладах; друга – професійній освіті та вищій школі. Обидві статті базуються на принципах тісного співробітництва між Конфедерацією і кантонами. Незважаючи на існування загально-федеральних освітніх законів, кожен кантон має свої особливості щодо питань освіти.

Предметом аналізу науковців, як зарубіжних [3,5], так і вітчизняних [1,4], виступав широкий спектр проблем стосовно розвитку та стану системи вищої освіти Швейцарії. Метою нашої статті є дослідження організації управління вищими навчальними закладами Швейцарії.

У системі швейцарської вищої освіти за значенням домінують класичні університети та федеральні технологічні інститути. У країні налічується десять кантональних університетів (у Базелі, Берні, Фрибурзі, Женеві, Лозанні, Люцерні, Невшателі, Санкт-Галлені, Цюриху та Лугано) та шість федеральних технологічних інститутів. Створення університетів прикладних наук за останні десять років призвело до появи університету нового типу, який за короткий час став невід'ємною частиною швейцарської системи освіти. Якщо швейцарські університети характеризуються фундаментальністю наданих

освітніх програм і науковими дослідженнями, то заснування університетів прикладних наук підняло статус професійно-технічної освіти, що надало можливість кваліфікованим спеціалістам продовжувати навчання на університетському рівні.

У Швейцарії, згідно концепції кооперативного федералізму, федеральний уряд, кантони і муніципалітети розділяють повноваження над вищою освітою, створюючи мережу кантональних, федеральних і змішаних установ, відповідальних за керівництво та узгодженість системи. Схематично специфіка управління системою вищої освіти Швейцарії представлена на рис.1. Охарактеризуємо окремі компоненти цієї структури.

Конфедерація відіграє подвійну роль в управлінні установами вищої освіти. По-перше, Конфедерація надає субсидії кантональним університетам та університетам прикладних наук; по-друге, вона несе відповідальність за федеральні технологічні інститути і регулює питання професійного навчання в університетах прикладних наук в таких освітніх галузях, як техніка, архітектура, економіка, сільське господарство і прикладні мистецтва.

Кантони несуть відповідальність за освітню діяльність у десяти кантональних університетах, які отримують фінансову підтримку Конфедерації. Також кантон або група кантонів можуть нести основну відповідальність за університет прикладних наук.

Швейцарська Конференція кантональних міністрів освіти (The Swiss Conference of the Cantonal Ministers of Education) є міжкантональною організацією, що має законотворчі повноваження. Її місія полягає у координації та гармонізації місцевої освітньої політики у початковій та середніх школах і деяких сферах професійної освіти.

Рада університетів прикладних наук (The UAS Council) була створена Конференцією кантональних міністрів освіти та є координаційним органом для університетів прикладних наук на кантональному рівні.

Конференція університетів прикладних наук Швейцарії (The Conference of Universities of Applied Sciences) є незалежною організацією, що представляє адміністрацію семи університетів прикладних наук, і, головним чином, займається координацією між університетами прикладних наук та іншими університетами. У зверненні до суспільства та уряду Конференція є одностайною.

Об'єднаними організаціями кантонів і Конфедерації є Конференція швейцарських університетів (The Swiss University Conference) та Конференція ректорів швейцарських університетів (The Rectors' Conference of the Swiss Universities).

Конференція швейцарських університетів є об'єднаною організацією кантонів і Конфедерації з питань університетської політики. Законодавчу основу для цієї організації було покладено, з одного боку, у Законі про розвиток університетів від 8 жовтня 1999 року і, з іншого боку, в Міжкантональній

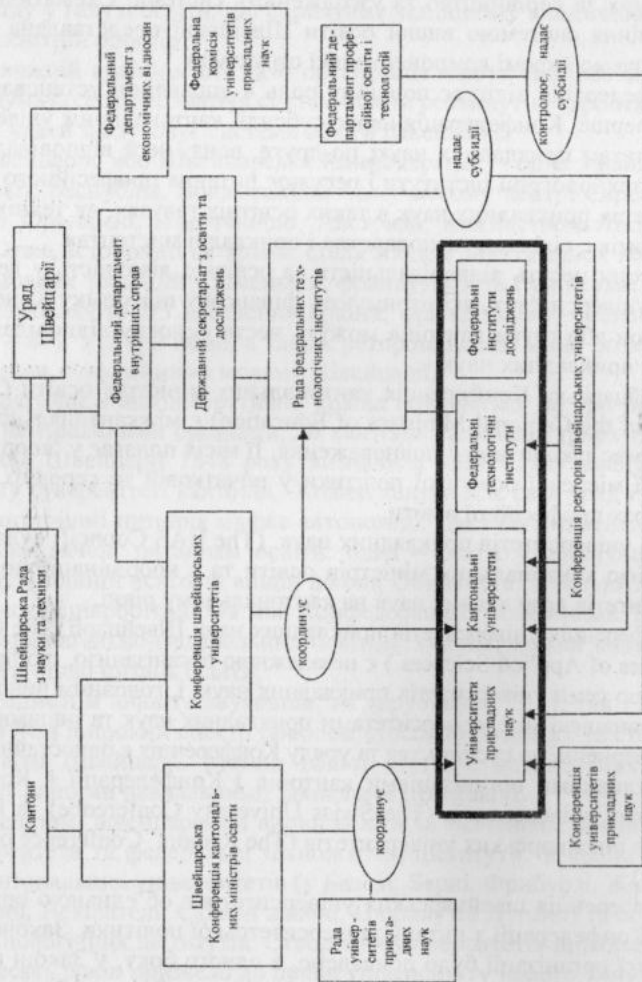

Рис.1 Система управління вищими навчальними закладами Швейцарії

конвенції з координування університетської політики від 9 грудня 1999 року. Вона змінила попередню Конференцію університетів 1 грудня 2001 року під Згодою про співпрацю між федеральним урядом і університетськими кантонами з питань, пов'язаних з університетами. Її членами є 9 міністрів державної освіти кантонів з університетами, два представники кантонів без університетів, Державний секретар з освіти і досліджень та голова Ради федеральних технологічних інститутів (ЕТН). До повноважень Конференції входить випуск директив протягом навчання та визнання попереднього навчання і кваліфікацій; надавання грантів; визнання навчальних установ і курсів; випуск директив щодо оцінки навчання і досліджень; випуск постанов щодо передачі знань з досліджень. Крім того, Конференція швейцарських університетів дає рекомендації щодо співробітництва, планів на майбутнє та збалансованого розподілу завдань в університетах.

Членами Конференції ректорів швейцарських університетів є ректори дев'яти традиційних університетів і ректори двох федеральних технологічних інститутів. Конференція ректорів швейцарських університетів відповідає за підготовку рішень для Конференції швейцарських університетів і співпрацює з усіма найбільш значимими органами, які координують вищу освіту і науку в Швейцарії. Основна діяльність асоціації в галузі політики у вищій освіті полягає у плануванні діяльності університетів країни від імені уряду Конфедерації й окремих кантонів; регулюванні і відпрацюванні інструкцій з діяльності вузів (набору студентів, програмах, визнанні, мобільності, реалізації міжнародних конвенцій тощо.) Також Конференція ректорів швейцарських університетів здійснює адміністрування грантів й обмінних програм, відповідає за процес введення у Швейцарії „Болонської декларації”. Основним джерелом фінансування асоціації є внески урядів кантонів, уряду Конфедерації і університетів, які входять до складу Конференції ректорів швейцарських університетів.

У підпорядкуванні Федерального департаменту внутрішніх справ (Federal Department of Home Affairs) знаходиться Державний секретаріат з освіти та досліджень (The State Secretariat for Education and Research), який розвиває та впроваджує науку, дослідження та аерокосмічну політику у Швейцарії. Він координує пов'язану з цими галузями діяльність у федеральному уряді та забезпечує співробітництво з кантонами.

Рада федеральних технологічних інститутів (The ETN Board) керує двома федеральними технологічними інститутами та чотирма федеральними дослідницькими інститутами, діяльність яких основана на федеральних стандартах.

Федеральний департамент професійної освіти і технологій (The Federal Office for Professional Education and Technology) знаходиться у підпорядкуванні Федерального управління з економічних відносин (The Federal Department of Economic Affairs). Департамент розробляє та впроваджує політику

в галузях вищої професійної освіти, технологій та інновацій, а також несе відповідальність за дослідження в університетах прикладних наук і сприяє обміну технологіями. Також до його складу входить Комісія з питань технологій та інновацій (The Commission for Technology and Innovation).

Федеральна Комісія університетів прикладних наук (The Federal Commission for the Universities of Applied Sciences) консультує федеральний уряд і визнає право університетів прикладних наук видавати дипломи і присвоювати наукові ступені.

Швейцарська Рада з науки і техніки (Swiss Science and Technology Council) консультує федеральний уряд з усіх питань політики у сферах науки, освіти, досліджень і технологій. Це незалежна експертна група, більшість представників якої є відомими вченими, а також представниками швейцарського бізнесу та промисловості. Вона робить регулярні пропозиції з питань загальної дослідницької політики і розвитку вищої освіти Швейцарії.

Отже, Швейцарія має виключно різноманітну і дуже розвинену систему вищої освіти, в основу якої покладено принцип тісного співробітництва між Конфедерацією і кантонами і розподіл повноважень. Класичні університети та університети прикладних наук акредитовані федеральним урядом і працюють під наглядом держави, але кожен кантон самостійно може регулювати законодавство стосовно освіти. Також у країні працює багато приватних навчальних закладів, які мають акредитацію на рівні кантонів, або входять до складу швейцарських та міжнародних професійних організацій.

Сподіваємося, що врахування швейцарського досвіду організації управління вищими навчальними закладами буде становити практичний інтерес щодо вибору шляхів модернізації освіти і науки в Україні. Перспективою подальших досліджень вважаємо вищу освіту неуніверситетського типу Швейцарії.

Література

1. Буховцев А. Важная статья швейцарского экспорта // Обучение за рубежом. – 1999/2000. – № 12–1. – С. 44–52
2. Конституция Швейцарии (Швейцарской Конфедерации) от 18 апреля 1999г. // Конституции государств Европы: В 3-х т. Т. 3/ Под общ. ред. Л.А.Окунькова. – М.: НОРМА, 2001. – С. 531–581
3. Хагер Ф.-П. Швейцария // Салимова К., Додде Н. Педагогика народов мира: история и современность. – М.: Педагогическое общество России, 2001. – С. 456–483
4. Ямпольская О. Система образования в Швейцарии// Теория и практика управления. – 2004. – №9. – С. 34–41
5. Garke E. Higher Education in Switzerland. CEPES, Bucharest, 1984. – 87p.
6. Organization of Higher Education in Switzerland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 16.02.2008: <<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/>

- reps/nameri/vusa/wasemb/scitec/wassth/washes/wasohe.html>. – Загол. з екрану. – англ.
7. Studying in Switzerland – Swiss University System [Електронний ресурс]. – Режим доступу: травень 2005: <<http://www.swissuniversity.ch/study>>. – Загол. з екрану. – англ.
 8. Short portrait of the SUC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 02.06.08: <<http://www.cus.ch/wEnglisch/portrait/index.php>>. – Загол. з екрану. – англ.

С.В. Сапожников

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У РУМУНСЬКОЇ РЕСПУБЛІЦІ

В статті розглядається розвиток системи вищого педагогічного образования в Болгарії як країни-члена Чорноморського економічного співробітництва.

This article considers formation and development of the system of higher pedagogical education in Romania as a member of Black sea economic cooperation.

Сучасний етап оновлення вітчизняної педагогічної освіти характеризується пошуками нових інноваційних підходів до проблеми формування особистості педагога. Одним із пріоритетних завдань української освіти постає вивчення зарубіжного досвіду, який може вказати провідні орієнтири формування висококваліфікованих фахівців.

У сучасній Румунії системи загальної і вищої освіти функціонують у відповідності з новітніми вимогами й особливою ситуацією перехідного етапу. Вищезазначений перехід задекларував шлях від центрального економічного регулювання до ринкової економіки і прийняття міжнародних принципів. Румунська освітня система надає освітні послуги молодді країни, але в той же час як суспільна підсистема безпосередньо (а іноді й опосередковано) впливає і на усі верстви населення країни. Відповідно до чинних документів румунська загальна освіта концентрується на розвитку і забезпеченні моральних та культурних цінностей людей й демократичного способу життя, і саме в той час прагне до поліпшення якості громадського життя і зв'язків між різними групами.

Усі фактори, які опосередковано й перманентно грають роль у модернізації загальної освіти, зацікавлені в забезпеченні якості й успішності загальної освіти та відповідності головним принципам інших європейських країн і суспільних вимог своєї країни. Румунська загальна освіта спрямована на відкритість і відповідність навчальним потенційним вимогам абітурієнтів з метою збереження здібностей конкурсу (P1gau/Orosz, 1997). Венгер Дьордь вважає, що одним із самих головних румунських реформаторських уявлень є розвиток

цілої системи загальної освіти. З цього погляду найбільш важливими уявленнями він вважає: [1, с. 83].

- перепідготовка викладачів;
- поліпшення якості роботи університетів, що готують викладачів.

До 1990-го року у рамках перепідготовки викладачів кожні 5 років викладачі брали участь у "курсах підвищення кваліфікації", організованих самими великими (5-6) університетами країни. Викладачі даних факультетів читали лекції і проводили семінарські заняття з дипломованими викладачами. На їх думку, ці курси – залишки від минулої централізованої системи, що характеризується рядом нефлексібельних правил і указів, які не відповідають вимогам викладачів. Після проходження цих курсів (по 5 років) здійснювалася підвищення зарплатні, але навіть і відмінники не одержували ніяких винагород.

Багато курсів були занадто загальними, уніфікованими, вони суперечили місцевим і регіональним вимогам, що сприяло виникненню протиріч у середині різних викладацьких груп. Шкільна система оцінювання успішності викликала реакцію протесту серед її учасників.

На початку 90-их років стала можливою участь у більш новій формі освіти. Вищезазначені курси працюють у 41 обласному центрі у "Будинках учителів" за визначеними, у першу чергу методологічними темами, де заняття проводять університетські викладачі і члени «шкільної контрольної комісії». Наприкінці цих курсів (тренувань) учасники складають екзамен з раніше обраної (факультативної) темі, яка потребує володіння досить великим обсягом знань. Після успішної здачі іспиту учасники отримують посвідчення про одержану компетенцію. Враховуючи попередній досвід можна стверджувати, що наведена програма є більш ефективною, чим попередня, яка побудована на формальних, структуральних основах.

З'явилися й успішні реформаторські тенденції у галузі викладання англійської мови як іноземної. Румунське Міністерство освіти разом з Радою Британських культурних Зв'язків (British Council) у 1991-ому році організувало навчальну програму для викладачів загальних та середніх шкіл з такими цілями:

- розроблення народної системи підготовки викладачів англійської мови;
- забезпечення викладачів пакетом викладання англійської мови (English Language Teaching), що містить у собі книги, касети та сучасні аудіо та - візуальні засоби навчання;
- формування народного навчального плану з англійської мови;
- організація весняних і літніх курсів, присвячених вивченню загальної методології та інших спеціальних питань;
- підготовка підручників і тестів для усіх типів шкіл. Це мотивує авторів підручників до більш тісного співробітництва;

- формування стандартів оцінювання для викладачів шкіл та вищих навчальних закладів.

Крім англійських курсів, американська інформаційна служба організувала інтенсивні літні курси з вивчення методів викладання англійської мови для румунських викладачів і вчителів.

Дослідження у сфері освіти спрямовані на загальні питання, з'явилися наміри поліпшити професійні якості викладачів. Почалася робота над проектом "Альтернативні стратегії педагогічної освіти", що містить планування нового розкладу вищої освіти, що спрямований на обґрунтування професії. Досліджуються питання:

- наукові точки зору у сфері педагогіки;
- опис і розвиток основних навичок;
- розвиток комунікативних здібностей і створення умов для успішної групової роботи.

Вищезазначене є альтернативним уявленням про румунську освіту і підготовку викладачів у майбутньому. Таке дослідження освіти, по своїй функції, концентрується на дії і розвитку, а саме для того, щоб зробити інституційну й адміністративну допомогу у подоланні існуючих умов, відкриваючи труднощі потрібних змін. Це може відкрити комунікативні канали на усіх рівнях системи, що може прокласти вільний шлях сучасної педагогічної думці і практичним намірам з метою допомоги реформуванню змісту і структури освіти.

Відновлення системи педагогічної освіти почнеться з глибини. Розглядаючи нинішню ситуацію, можна стверджувати, що у всіх сферах освіти практично відсутні педагогічні і психологічні знання, за винятком педагогічних факультетів і факультетів фахової освіти. Ті студенти, що бажають стати викладачем, можуть обрати такі студії (курси) як факультативні протягом 4-5 років, але за короткий час навчання (наприклад, на факультетах природничих наук - це мінімум відсотків усього часу освіти). Існує надія, що після 50-ти літньої перерви знову будуть працювати педагогічні семінари з єдиним змістом, який можна вільно вибрати в останні 2 роки навчання у вищому навчальному закладі. Так, студенти різних спеціальностей (наприклад, консерваторія і Театральний інститут) разом можуть відвідувати педагогічні семінари та інші викладацькі програми і слухати таких професорів, що вважаються видатними фахівцями у теорії педагогіки і методології педагогічних досліджень. Так, можна сподіватися й на те, що освіта і сертифікат, що отримують студенти, створюють належну основу до викладацької роботи в школі.

Для ефективної реалізації цих принципів, треба змінити робочий стиль кафедр і факультетів, а також світогляд професорів, викладачів вищих навчальних закладів і студентів.

Реалії сьогодення Румунії дають підстави стверджувати, що розвиток спостерігається на усіх рівнях освітнього і виховного простору з середини 90-

их років. Як результат намірів центральних і місцевих професійних кіл навчальні заклади (інститути й університети) впровадили тести для оцінки здібностей, намагаються поліпшити підготовку майбутніх викладачів і готуються до всебічної психолого-педагогічно освіти. Створюються нові критерії, щоб освітня діяльність могла глобально виправитися, і викладацька професія стала перспективною для молоді.

Провідні фахівці вважають, що надалі для педагогічної освіти саме головне – це провести «репланівку» цілей, змістів, методів, семінарів, іспитів та інших різних проблем педагогічної роботи, адже ця робота ґрунтується на постійній самоосвіті [1, с. 86]. Завдання нових програм - це у першу чергу, допомога студентам у навчанні, що виявляється й у здобутті здатності до саморефлексії, у в підвищенні дидактичної культури студентів.

Таким чином, діяльність педагогічних інститутів орієнтована на забезпечення самостійної роботи і самоосвіти, як на основну умову стабільності особистості майбутнього викладача. Представники румунської педагогічної освіти сподіваються на те, що новий «Закон про освіту» правильно направить розвиток системи народної освіти, що буде сучасною, флексібільною і відкритою для змін і руху, з огляду на поліпшення соціального, професійного і грошового положення викладачів.

Розглянемо як приклад зміст педагогічного навчання в університеті міста Надьбанья. Педагогічне і психологічне навчання педагогічної майстерності у румунської педагогічної освіти займає невелику кількість часу і забезпечується кафедрами педагогіки і психології, що працюють в університеті міста Надьбанья. Педагогічні курси включають 56 годин лекцій і 28 годин, що відведені на семінарські заняття, які можна проводити на різних курсах. Головна мета - освоєння студентами теоретичних основ процесу виховання, що разом із психолого-педагогічними науками сприяє комплексній підготовці до педагогічної майстерності У цьому контексті використані стратегії освіти служать розробці такого типу творчого мислення, що разом з освоєнням ефективних викладацьких методів, сприяє оволодінню професією учителя.

Зміст педагогічних курсів

Програма, що виконана протягом 2 семестрів містить 4 розділи педагогіки, а саме: основи педагогіки, дидактику, теорію виховання, виховні заклади. Кожен розділ містить у собі 15 глав, тобто 24 лекції (з яких на чотири відведено по 4 години). Схематична тематика курсу представлена нижче.

Розділ I. Основи педагогіки

Глава I. Об'єкт педагогіки.

1. Основні поняття. Педагогіка як наука.

2. Виховання. Спеціальні цілі виховання

Глава II. Досягнення педагогіки

3. Історія педагогіки і педагогічні дослідження.

Глава III. Генетика - оточення-виховання

4. Фактори людського розвитку

Глава IV. Ідеали виховання

5. Кордони виховання. Компоненти особистості.

Глава V. Інтелектуальне виховання

6-7. Поняття, завдання, зміст інтелектуального виховання і загальна освіченість

Розділ II. Дидактика

Глава VI. Процес навчання

8. Основні поняття.

9. Принципи навчання

Глава VII: Зміст навчання

10. Зміст навчання.

11-12. Методи навчання

13. Оцінки у навчанні

14. Засоби навчання

Глава VIII. Організаційні форми.

15. Модернізація уроку. Дизайн уроку

16. Інші організаційні форми уроку

17. Підготовка викладача до уроку

Розділ III. Теорії виховання.

Глава IX: Формування особистості.

18. Поняття морального виховання. Гуманізм і виховання.

19-20. Стратегії, методи і принципи виховання.

Глава X: Зміст морального виховання.

21. Патріотизм, колективне життя, дисципліна, трудове виховання.

Глава XI: Завдання класного керівника.

22. Роль класного керівника у формуванні колективу.

23. Урок класного керівника: зміст, стратегії.

Розділ IV. Виховні заклади.

Глава XII. Школа і родина.

24. Роль класного керівника в співробітництві школи і родини

Глава XIII. Організація школи.

25. Керівництво школою, директорство.

Глава XIV. Система освіти.

26-27. Система освіти у Румунії. Реформа румунської освіти

28. Результати

Теми семінарських занять (по 2 години)

1) Базові поняття педагогіки.

2) Перманентне виховання. Виховання та самовиховання. Загальна та національна характеристика виховання.

3) Креативність – важлива риса людини нашого часу.

- 4) Методи і техніки інтелектуальної роботи.
- 5) Групи учнів.
- 6) Естетичне і фізичне виховання.
- 7) Зв'язок викладачів і учнів та двосторонній процес навчання.
- 8) Зміст процесу навчання. Шкільні документи.
- 9) Традиційні і сучасні методи навчання (порівняльний аналіз).
- 10) Роль технічних засобів у модернізації освіти.
- 11) Система оцінок.
- 12) Планування навчального матеріалу.
- 13) Використання комп'ютерів у школі.
- 14) Оцінювання роботи на семінарському занятті.

Наведемо ще один приклад досвіду педагогічного навчання в Університеті Бабаш Боян у місті Клуж-Напока. Дослідження вищезазначеної практики педагогічної освіти університету в Надьбаньє змусило нас розглядати й інші університети, щоб показати успішний приклад освіти, усупереч румунським умовам. Грунтуючись на узагальненні педагогічної літератури, присвяченої процесу навчання інституту університету Бабеш Боян, ми можемо стверджувати, що принцип їхньої програми - оволодіння комплексними педагогічними знаннями. При активній участі студентів відбувається засвоєння змісту педагогічних дисциплін з метою придбання достатніх теоретичних знань для майбутньої ефективної шкільної практики. Виходячи з теоретичного обґрунтування педагогічної роботи, головним критерієм вважається точка зору філософії виховання, психології виховання, що визначає педагогічні компетенції майбутнього фахівця.

Вищезазначена програма гармонізувала ознайомлення з явищами педагогічної реальності, розвиток чутливості на основі самосвідомості, соціалізації до професії, формування педагогічних здібностей і самовиконання з професійної точки зору. Вважається, що через освоєння елементів педагогічної майстерності, студенти одержують можливість для вироблення індивідуальної концепції і стилю виховання, усупереч малій кількості годин.

Педагогічний курс містить 7 тематичних розділів (у відмінності від вище показаних 4-х), у рамках яких говориться про 174 головні проблеми, за 56 контактних уроків. Новими є наступні тематичні розділи, педагогічна соціальна психологія, педагогічне дослідження, дефектологія й історія виховання. Три теми в клужському університеті («Шкільна організація освітнього процесу», «Засоби навчання», «Загальні питання педагогічного дослідження») вивчаються студентами індивідуально. Студентам даються обов'язкові і пропонувані книги. Теми семінарів, як і в університеті в місті Надьбаньє, пов'язані з педагогічною діяльністю і реальними шкільними процесами. Перед румунським педагогічною освітою відкриваю дуже широкі перспективи. За результатами нашого дослідження можна стверджувати, що: вище названі

теми і невелика кількість часу – дуже схожі на практику здійснення вітчизняної педагогічної освіти на початку 90-их років ХХ століття, але деякі тенденції подібної практики зберігаються і у наш час.

Майбутні викладачі тільки схематично знайомляться з темами шкільного навчання і виховання, допомогою у навчанні, цінностями виховання. Провідні поняття, категорії, міжособистісні зв'язки, механізми шкільної освіти згадуються у рамках лекцій, хоча тільки теоретично. Семінарські заняття дають можливість студентам сформулювати власну думку і провести аналіз фактів. Зі шкільною роботою студенти знайомляться в рамках - звичайно самостійно організованою практикою, тобто відвідування уроків. Вивчення методології надає першу дійсну можливість студентам для обмірковування свого власного рішення про майбутню професію.

Викладачі, представники педагогічних і психологічних факультетів сподіваються на краще засвоєння елементів педагогічної майстерності, освітніх умов, оптимізацію тимчасових рамок у випадку національного укріплення європейських тенденцій.

Література

1. Венгер Дьордь Педагогическое образование. – Ровно: Издательство: Международнй экономико-гуманитарнй университет им. академика Степана Дем'янчука, 2007.– 220 с.

I.B. Секрет

ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ЗНАННЯ ЯК СУБ'ЄКТИВНОГО УТВОРЕННЯ

В статье рассматриваются эпистемологические предпосылки изучения знания как субъективного образования с позиции отечественных и зарубежных исследователей. Дается определение эпистемологии с точки зрения исторического развития философской мысли, а также как субъективной формы существования знания и осуществления процессов познания. Рассматриваются основные направления зарубежных эпистемологических исследований.

The article concerns the epistemological study of knowledge as the subjective unity viewed by native and abroad investigations. The epistemology as a branch of as well as the manifestation of subjective form of knowledge and knowing are under discussion. Main directions of the abroad epistemological studies are analyzed.

Бурхливий соціально-економічний та політичний розвиток українського суспільства, всесвітні інтеграційні процеси, все ширше впровадження в життя інформаційних технологій не може не супроводжуватись кардиналь-